

Literatuurlijst CultuureducatieBELEIDdag

21 april 2011 in Amersfoort

Inhoud

Vooraf	3
Keynote Jaap van Luijk	4
Ochtendsessie 1 – Met het mes op tafel	5
Ochtendsessie 2 – In gesprek met het PO	5
Ochtendsessie 3 – Culturele voorzieningen: centraal of gespreid?	6
Ochtendsessie 4 – Recepten voor volkscultuur	7
Ochtendsessie 5 – Hoe evalueer je beleid?	8
Middagsessie 1 – De culturele rugzak	9
Middagsessie 2 – Burgers achter je beleid	9
Middagsessie 3 – De piramide van talentontwikkeling	10
Middagsessie 4 – Nieuwe cultuurfuncties	11

Vooraf

OVER DE LITERATUURSELECTIE CULTUUREDUCATIEBELEID 'DE KUNST VAN HET KIEZEN', 2011.
Bijgaand treft u een selectie van titels, grotendeels uit de collectie van de bibliotheek van Cultuurnetwerk Nederland, die relevant zijn voor het actuele cultuureducatiebeleid bij middelgrote gemeenten en de provincies.

Deze literatuurselectie is samengesteld ter gelegenheid van de landelijke CultuureducatieBELEIDdag op 21 april 2011 in Amersfoort. Dit is een jaarlijkse netwerkdag voor beleidsmedewerkers cultuureducatie bij middelgrote gemeenten en provincies, en andere belangstellenden in cultuureducatiebeleid. Motto van de editie 2011: 'De kunst van het kiezen'. Bijna iedere beleidsmedewerker moet immers keuzes maken, om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen of afgedwongen door bezuinigingen.

Alle titels in dit overzicht sluiten aan op de thema's van de keynote en de deelsessies op de CultuureducatieBELEIDdag 2011.

Meer informatie: www.cultuurnetwerk.nl/cultuureducatiebeleidag

BIBLIOTHEEK CULTUURNETWERK NEDERLAND

De bibliotheek van Cultuurnetwerk Nederland is gespecialiseerd in cultuureducatie. De collectie bestaat uit zo'n 30.000 publicaties op het gebied van kunst-, erfgoed-, media- en literatuureducatie. Op het gebied van cultuur(educatie)beleid zijn zo'n vierduizend titels aanwezig.

De catalogus is online te raadplegen: www.cultuurnetwerk.nl/bibliotheek. Daar vindt u ook een digitale versie van deze literatuurselectie.

De bibliotheek is gevestigd in hartje Utrecht, op loopafstand van het Centraal Station.

Openingstijden: maandag van 13.30 tot 17.00 uur en van dinsdag tot en met vrijdag van 9.30 tot 17.00 uur.

Meer informatie: www.cultuurnetwerk.nl/bibliotheek

Cultuurnetwerk Nederland

Ganzenmarkt 6

Postbus 61

3500 AB Utrecht

T 030-236 12 00

F 030-236 12 90

I www.cultuurnetwerk.nl

E info@cultuurnetwerk.nl

KEYNOTE JAAP VAN LUIJK

Bezuinigingen van gemeenten en provincies op kunst en cultuur / A. Bogaart, A. van der Horst. - Amsterdam : DSP-groep, 2011. - 29 p. : tab., graf. - In opdr. van het ministerie van OCW. Ter voorbereiding van het cultuurbeleid van het rijk, de daarbij te treffen bezuinigingen en besluitvorming over de planning van het cultuurbeleid, wenst het ministerie van OCW goed inzicht te hebben in de bezuinigingen op kunst en cultuur bij gemeenten en provincies. DSP-groep heeft hier onderzoek naar gedaan. In dit onderzoek wordt antwoord gegeven op de volgende vragen: Waar wordt op bezuinigd?; Wanneer vinden de bezuinigingen plaats?; Hoe groot zijn de bezuinigingen?; Hoe wordt er bezuinigd?; Wat zijn de verwachte gevolgen van de keuzes die gemeenten en provincies maken? In hoe hoeverre hebben de bezuinigingen en beleidskeuzes betrekking op instellingen die ook door OCW of de cultuurfondsen worden gefinancierd?

http://www.kunstfactor.nl/blobs/Kunstfactor/49210/2011/7/Rapport_Bezuinigingen.pdf

Toekomstverkenning kunstbeoefening : een essay over de mogelijke betekenis van sociaal-culturele ontwikkelingen voor volume, voorkeuren en vormgeving van kunstbeoefening in de vrije tijd / A. van den Broek, P. Schnabel (auteur van voorwoord); SCP, Sociaal en Cultureel Planbureau. - Den Haag : SCP, 2010. - 74 p. : fig., tab. - Met lit.opg. - Met samenv. in het Nederlands en Engels. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 978-90-377-0491-4

(Toekomstverkenning kunstbeoefening)

(SCP-Publicatie; 2010-14)

In drie studies is uitgezocht wie wat doet en hoe, welke mogelijkheden er zijn en hoe de kunst-beoefening in de vrije tijd er in 2030 voor zal staan. In deze 'Toekomstverkenning kunstbeoefening' is nagegaan hoe de kunstbeoefening er over twee decennia wel eens uit zou kunnen zien, beredeneerd vanuit het perspectief van de liefhebber. Wat zullen verdere individualisering, informalisering, intensivering, internationalisering en informatisering voor de kunstbeoefening in de vrije tijd betekenen? Zijn er dan net zo veel liefhebbers? Hebben die dezelfde voorkeuren en beleven die hun kunstzinnige hobby op dezelfde wijze? De andere twee delen zijn: 'FAQ's over kunstbeoefening in de vrije tijd' en 'Mogelijkheden tot kunstbeoefening in de vrije tijd'.

<http://www.scp.nl/dsresource?objectid=25659&type=org>

De opkomst van de regio / C. Wijn ... [et al.], 2009. - Themanummer.

(Boekman; Vol. 21, nr. 78, voorjaar 2-96 p.)

De regio's buiten de Randstad krijgen op cultureel gebied een steeds grotere rol. Vragen die bij dit onderwerp aan de orde komen zijn: Verstoort het nieuwe subsidiestelsel de relatie tussen Rijk, provincies en gemeenten? Zijn gemeenten de belangrijkste actor van cultureel Nederland? Verovert regiopop de hitparade? Versterken regio's de sociale cohesie? Wat heeft het decreet voor lokaal cultuurbeleid in Vlaanderen teweeggebracht? Bijdragen zijn er van Cor Wijn over de gevolgen van het nieuwe subsidiestelsel in Nederland en van Willem-Jan Raijmakers, die de geldstromen van Rijk, provincies en gemeenten in kaart brengt. Verder zoomt Simon van de Berg in op het netwerk van de regiogezelschappen en buigt Cas Smithuijsen zich over de decentralisatie van het orkestenbestel. Erik Hitters, Tonny Krijnen en Miriam van der Kamp onderzoeken de opkomst van de regio's en regiopop. Geert van der Speeten laat de lokale cultuurdynamiek in de Vlaamse regio's en gemeenten zien en Gerard Marlet biedt strategieën voor gemeentelijk cultuurbeleid. Verder interviews met Jan Vaessen, Harry van Waveren, Arno Brok en Christopher Maughan. Regioportretten van Pinkpop, Karavaan, Film by the Sea, Bredevoort Boekenstad, Drents Museum en Designregio Kortrijk.

OCHTENDSESSIE 1 – MET HET MES OP TAFEL

Kunsten '92: Bijeenkomst over de betekenis van cultuur en erfgoed in lokale en regionale politiek : 9 februari 2011 in Dordrechts Museum. - [S.l.] : [s.n.], 2011. - 3 dl. (4, 18, 5 p.). - Verslag, powerpoint en bijdrage Ad 's-Gravesande.

Verslag van een bijeenkomst georganiseerd door Kunsten '92 over hoe het veld zou kunnen omgaan met de verwachte bezuinigingen op het gebied van cultuur en erfgoed van de lokale en regionale besturen. Hoe pakken overheden het aan? Is het noodzakelijk om rigoures te snoeien, is er ruimte voor investeringen of moet de kaasschaafmethode gehanteerd worden? Daarnaast een powerpoint presentatie van LAgrouop over vijf mogelijke strategieën voor lokale overheden en de bijdrage van Ad 's-Gravesande over de agenda voor het provinciaal cultuurbeleid.

http://www.kunsten92.nl/map_item.php?id=491&mapid=20&t=debat

Liever botte bijl dan kaasschaaf / A. van Voorthuysen, 2011

(Binnenlands bestuur; Vol. 32, nr. 11, 19 mrt. 8-11 p.)

De Raad voor Cultuur komt in mei 2011 met een advies over de herinrichting van het subsidiestelsel voor de kunsten. Wat kan er beter en welke kant moet het absoluut niet op? Adviezen en kanttekeningen van betrokkenen (waaronder beleidsadviseurs en gedeputeerden) in en om het veld.

Thema Crisis! / F. van Duijn (redacteur), 2010. - Themanummer.

(MMNieuws; Nr. 2, 3-33 p.)

De artikelen in dit themanummer staan in het teken van de financieel-economische crisis. Wat kunnen of moeten culturele instellingen en creatieve bedrijven ondernemen om te (blijven) doen wat ze willen? Structureel ondernemender gaan werken, de subsidieafhankelijkheid verminderen en zoeken naar methoden om de eigen inkomsten te vergroten, inhoudelijke keuzes maken en zoeken naar een duidelijker maatschappelijke fundering voor de cultuur dat zijn enkele tips die directeuren en managers van culturele instellingen en organisaties, fondsen en adviesbureaus in dit nummer geven. Inhoud: 'Zelfgenoegzaamheid & denkluheid' door G. Hagoort; 'Van strop naar struis' door H. Pastoor; 'Bedreigingen of kansen voor podia?' door C. Langeveld; 'Crisis in gemeentelijk cultuurbeleid' door S. Scholten en M. van Vulpen; 'Zelfbewust & zelfredzaam de crisis te lijf' door S. Aerts en A. de Vries; 'De ontwikkeling van de musicalmarkt' door R. Wiegman; 'Schaarste scherpt de geest' door F. van Duijn en P. de Nijs; 'Duidelijke keuzes en inzetten op speerpunten : adviezen van vier adviseurs' door F. van Duijn en P. de Nijs; 'Onderwijs en crisismangement in de culturele sector' door D. Noordman; 'Op weg naar Brussel' door redactie MMNieuws; 'Sponsoring maakt pas op de plaats' door L. Boelrijk; 'Verminder belastingen van culturele gebouwen!' door J. van Dijk; 'Publieke opinie een steun voor cultuurbeleid?' door A. van den Broek.

OCHTENDSESSIE 2 – IN GESPREK MET HET PO

Rapport monitor cultuureducatie primair onderwijs 2010 / D. van Rossum, B. Remmits, K. Bergmans (medewerker), T. Manders (redacteur). - Eindhoven : CKE, 2010. - 33 p. : fig., graf., tab. - Met lit.opg. en bijl.

Onderzoek naar de positie en inhoud van cultuureducatie op Eindhovense scholen voor primair onderwijs tussen 2005 en 2010. Het eerste hoofdstuk gaat in op de cultuureducatieve visie en het beleid binnen de basisscholen. Ook de positie van de ICC'er, de wijze van samenwerking met culturele instellingen, het draagvlak voor cultuureducatie en de tevredenheid over de cultuureducatieve inspanningen van de school komen aan bod. Het tweede hoofdstuk schetst in welke mate kunstvakken structureel zijn ingebed binnen de school, of er methodes en vakleerkrachten zijn en in hoeverre leerlingen structureel projecten en voorstellingen krijgen aangeboden. Het derde

hoofdstuk geeft een beeld van de samenwerking tussen basisscholen en culturele instellingen en laat zien hoe de kwaliteit van de aangeboden activiteiten wordt beoordeeld. Het vierde hoofdstuk tot slot beschrijft de conclusies uit de gesprekken met de directeuren en/of contactpersonen cultuur van de 61 onderzochte scholen voor primair onderwijs in Eindhoven.

Cultuureducatie in het primair en voortgezet onderwijs : monitor 2008-2009 / K. Hoogeveen (auteur van voorwoord), C. Oomen (auteur van voorwoord), I. Visser ... [et al.]. - Utrecht : Oberon/Sardes, 2009. - 56 p. : ill., tab. - Met lit.opg. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 978-90-77737-52-1

Onderzoek naar de stand van zaken en ontwikkelingen rondom het kunst- en cultuuronderwijs in Nederland. De monitor brengt onder andere in beeld welke kunstdisciplines aan bod komen en op welke manier (in lessen, projectmatig, etc.), welke culturele activiteiten er zijn en met welke culturele instellingen scholen samenwerken. Ook worden de organisatorische kant van cultuureducatie belicht en de door de scholen waargenomen opbrengsten. De monitor sluit af met de 'verankeringsmaat', een model om op basis van een aantal kwaliteitscriteria de verankering van cultuureducatie in het onderwijs vast te stellen. Na een beschrijving van de uitkomsten verankering cultuureducatie in PO en VO volgen de conclusies.

http://www.sardes.nl/uploads/Sardes/publicaties_bestanden/CEPO-CEVO2009DEFLR.pdf

Analyse Cultuurconferentie Borger-Odoorn : cultuureducatie, amateurkunst, kunsteducatie en cultureel erfgoed / P. Hagenaars, S. van den Hoek, M. Tal; Cultuurnetwerk Nederland. - Utrecht : Cultuurnetwerk Nederland, 2009. - 26 p. : graf., tab. - In opdr. van gemeente Borger-Odoorn. Op 18 mei 2009 organiseerde de gemeente Borger-Odoorn in samenwerking met Cultuurnetwerk Nederland een Cultuurconferentie over cultuureducatie in het onderwijs, amateurkunst en cultuureducatie in de vrije tijd met als doel ideeën te verzamelen van betrokkenen in de gemeente ten behoeve van de nieuw voorziene cultuurnota. In deze publicatie zijn de uitkomsten van de cultuurconferentie gebundeld en geanalyseerd.

OCHTENDSESSIE 3 – CULTURELE VOORZIENINGEN: CENTRAAL OF GESPREID?

Samenwerking & concurrentie : thema / V. Jobse ... [et al.], 2010
(MMNieuws; Nr. 5, 2-29 p.)

Cultuurclustering, ofwel het fysiek samenbrengen van culturele functies in elkaars nabijheid, is een belangrijke trend geweest de afgelopen jaren. In deze tijd, waarin het kabinet-Rutte ruim 200 miljoen euro wil bezuinigen op kunst en cultuur, is het belangrijk voor zowel de cultuursector als de creatieve industrie om na te denken over creativiteit en de wil om tot innovatieve oplossingen te komen. In dit themanummer staan een aantal suggesties voor mogelijke samenwerkingsvormen, naast interviews met instellingen, bedrijven, steden en regio's die meer gaan samenwerken om beter te kunnen concurreren.

Het kulturhus in de wijk : een onderzoek naar accommodaties in stadswijken die werken volgens het kulturhusconcept / M. van Staaveren; Variya. Projectbureau Kulturhus. - [S.l.] : Variya, 2010. - 19 p. - Met bijl.

De centrale vraag van het onderzoek luidt: In hoeverre is het kulturhusconcept toepasbaar op accommodaties in stadswijken? In dit onderzoek zijn participanten en managers van stedelijke kulturhus-voorzieningen in Zwolle, Enschede, Apeldoorn en Hengelo bevestigd op hun ervaringen met het ontwikkelen van het kulturhus-concept. Deze publicatie kan hulp bieden aan ambtenaren die bezig zijn met voorzieningenbeleid en de praktische uitwerking daarvan in de praktijk.

<http://www.kulturhus.nl/gallery/file/Het%20kulturhus%20in%20de%20wijk.doc>

fase van het onderzoek zal meer diepgaand worden gekeken naar de resultaten en effecten van talentontwikkelingsprojecten in de vier genoemde steden en de provincie Drenthe (en mogelijk andere gemeenten en provincies).

http://www.bureau-art.nl/publicaties_download.php?id=131

MIDDAGSESSIE 4 – NIEUWE CULTUURFUNCTIES

Cultuurcoach : schakel tussen school en culturele instelling / D. Monsma, H. Muiderman. - Rotterdam : De Cultuurformatie, 2010. - 54 p. : fig. - Met lit.opg. - In opdr. van de Cultuurformatie.

In 2008 is de functie 'cultuurcoach' in het leven geroepen. Een cultuurcoach vormt de schakel tussen een culturele instelling en een school. Dit onderzoek schetst een tussenstand over de inhoud en vormgeving van de invulling van de functie van cultuurcoach op weg naar de einddatum van de invoeringsperiode (2012). Centrale vragen in dit onderzoek zijn: 1) In welke mate is de doelstelling voor 2012 uit het document 'Impuls brede school, sport cultuur' gerealiseerd per 1 juli 2010? 2) Welke invulling geven cultuurcoaches aan hun functie? 3) Op welke manier bevorderen de cultuurcoaches de belangstelling voor kunst en cultuur, en actieve kunstbeoefening bij de jeugd tot 18 jaar in het regulier onderwijs? 4) Welke initiatieven kunnen profiel en rol van de cultuurcoach versterken? 5) Welke overwegingen zijn van belang voor een structurele landelijke ondersteuning voor de cultuurcoach na 2011?

http://www.dirkmonsma.nl/dirkmonsma/files/c9/855_cultuurcoach_def.pdf

Nieuwe cultuurfuncties : een urgente verkenning naar meerwaarde en typologie : handreiking voor overheden, culturele en maatschappelijke organisaties en professionals / W. Rosenboom (auteur van idee), O. Reydon (auteur van idee), A. van der Horst ... [et al.]. - [S.l.] : DSP-groep, 2010. - 64 p. : ill., tab. - In opdr. van het Fonds voor Cultuurparticipatie, Erfgoed Nederland en Kunstfactor. - ISBN 978-90-78956-14-3

Cultuurintendanten, cultuuraanjagers, cultuurmakelaars, cultuurverkenners, cultuur- en mediacoaches, cultuurscouts, kwartiermakers. Wie schuilen achter deze nieuwe cultuurfuncties, wat doen ze, wat is het profiel achter hun functie, wat is hun meerwaarde voor opdrachtgevers als overheden, culturele, maatschappelijke en onderwijsorganisaties? Deze publicatie bevat een verkenning naar de typologie, reikwijdte en meerwaarde van deze nieuwe beroepsgroepen.

Combineren kun je leren : werkschrift kennisdag cultuurcoaches 10-12-09 / A. Twaalfhoven ... [et al.]. - [S.l.] : De Cultuurformatie, 2010. - 26 p. : ill.

De cultuurcoach is een nieuwe brug tussen cultuur en school. Hij vervult een zogeheten 'combinatiefunctie' door met één been in het onderwijs en één been in een culturele instelling te staan. Tijdens de Nationale Kennisdag Combinatiefuncties 2010, die op 10 december plaatsvond in Utrecht, organiseerde de Cultuurformatie vier gespreksrondes over het werk van de cultuurcoach. De eerste gespreksronde ging in op de meerwaarde van de cultuurcoach voor het 'schoolgaand kind in de wijk'. Daarna volgde de vraag hoe een cultuurcoach doeltreffend 'de brug van cultuur naar school' slaat. De discussie rond 'dorp en stad' spitste zich toe op het cultuurverschil tussen het platteland en de grote steden. Tot slot kwam in de gesprekken rond 'Urban Culture' het ideaalbeeld van de cultuurcoach ter discussie te staan. Dit werkschrift geeft een impressie van de gesprekken en zoomt met een viertal interviews in op de belangrijkste items die naar voren kwamen. De vier geïnterviewden waren: Eeke Wervers (Cultuurnetwerk Nederland), Liesbeth van Droffelaar (gemeente Utrecht), Karin Kievit (cultuursector), Anna van der Goot (SKVR).